

Т.Ю. Білошицька
кандидат педагогічних наук, старший викладач,
О.О. Хорошун
викладач

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ВИКОРИСТАННЯ АВТЕНТИЧНИХ ТЕКСТІВ ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ СТАРШОЇ ШКОЛИ

Метою оволодіння іноземною мовою є набуття необхідного рівня навичок іншомовної комунікації, достатніх для спілкування в певних сферах життя. З шести рівнів володіння мовою, рекомендованих Радою Європи, прийнятним для випускників загальноосвітніх навчальних закладів є рівень B1 (незалежний користувач).

Максимально наблизити мову учнів до літературної і повсякденної норми суспільства багато методистів пропонують здійснювати цей процес через використання автентичних друкованих текстів (М. Брін, Л. Ліер, С.Ю. Ніколаєва, Г. Нойер, Х. Уїддоусон, О.М. Шерстюк, McDonough, Morrow, Phillips, Shettlesworth, Wilkins та інші.) Однак проблема використання автентичних друкованих текстів як засобу формування лексичної компетенції у методичній літературі освітлена недостатньо, не пропонуються методики природної мотивації засвоєння нових активних лексичних одиниць. Про це свідчать самі підручники з іноземної мови, учбові тексти в яких не є мотивованими і достатньо цікавими для учнів старшої школи.

Лексико-граматичний склад будь-якої мови – це її основа. Тому лексична компетенція є невід’ємною складовою іншомовної комунікативної компетентності, метою якої є формування здатності успішно вирішувати завдання взаєморозуміння і взаємодії з носіями мови, яка вивчається, відповідно до норм і культурних традицій в умовах прямого і опосередкованого контактів [1, с. 30].

Вчені О. Аматыєва, А. Богущ, Н. Гавриш, С. Ніколаєва визначають лексичну компетенцію як наявність певного запасу лексичних одиниць з урахуванням віку дитини, здатність адекватно оперувати ними в актах комунікації в різноманітних значеннях, доречно вживати образні вислови, прислів’я, приказки, фразеологічні звороти для досягнення

відповідного комунікативно-функціонального результату. Адже уявлення дитини тільки тоді стають чіткими і ясними, коли вони одержують словесне вираження [2, с.184].

Лексична компетенція – складова лінгвістичної і є знанням словникового складу мови, що включає лексичні та граматичні засоби, можливості їх застосування в мовленні. У Загальноєвропейських Рекомендаціях із мовної освіти вона визначається як "знання і здатність використовувати мовний словниковий запас" [3, с. 8], тобто практична змога застосовувати набутий багаж знань у спілкуванні та робочих процесах.

Отже, лексична компетенція включає в себе лексичні навички, знання і загальну мовну усвідомленість або здатність (language awareness) їх використання в усіх видах мовленнєвої діяльності.

Формування лексичних навичок відбувається у три етапи:

- 1) Етап ознайомлення (презентації мовного матеріалу);
- 2) Етап тренування (закріплення мовного матеріалу);
- 3) Етап практики в спілкуванні (розвиток навичок та вмінь використовувати лексику в різних видах мовленнєвої діяльності, у нашому випадку – у професійно орієнтованому говорінні студентів металургійних спеціальностей [2].

Процес оволодіння лексикою включає в себе ознайомлювання з функцією слова, його значенням, формальними ознаками, тренування у засвоєнні слів та застосування нових лексичних одиниць в усному і писемному мовленні. Кожен з цих етапів процесу засвоєння слова співвідноситься зі стадіями формування лексичних навичок.

В останні роки велика увага приділяється проблемі автентичності в методиці навчання іноземним мовам. Цей термін частіше всього в методичній літературі вживається для характеристики текстів, які опрацьовуються на занятті. Автентичним традиційно прийнято вважати текст, спочатку не передбачений для навчальних цілей. Однак поняття автентичності поширюється також і на інші сторони учбового процесу.

За Р. Сандерсоном, "автентичні матеріали – це ті матеріали, котрі ми можемо використовувати на уроках іноземної мови, і які не були ніяким чином змінені для іншомовних учнів. Класичним прикладом може бути газетна стаття, написана для рідної англомовної аудиторії" [4, с. 3].

Докладну класифікацію залежно від змісту, функцій у реальному

середовищі і за тематикою пропонує К. Кричевська, яка поділяє всі автентичні матеріали на кілька груп, залежно від сфер спілкування:

1. навчально-професійна сфера спілкування: рекламні проспекти навчальних центрів, програми освіти у різних навчальних закладах, об'яви з приводу роботи, календар учня, розклад уроків, різноманітні навчальні матеріали з іноземної мови, статті з газет, журналів;

2. соціально-культурна сфера спілкування: репродукції художніх творів, рекламні проспекти, довідники з ілюстраціями визначних місць, афіші спектаклів, концертів, фестивалів, запрошення, програми екскурсій, лотерейні квитки;

3. побутова сфера спілкування: предмети побуту та їх ілюстрації, схеми-плани усіх видів транспорту, рахунки для сплати різних послуг, інструкції, пам'ятки до застосування побутових приладів;

4. торгово-комерційна сфера спілкування: рекламні проспекти товарів, запрошення-реклама, меню, рецепти національних страв, талони на придбання різних видів товарів;

5. сімейно-побутова сфера спілкування: матеріали листування (листи, листівки, телеграми, запрошення), візитні картки, бланки вітальних листівок;

6. спортивно-оздоровча сфера спілкування: реклама оздоровчих та спортивних центрів/комплексів, афіші масових спортивних змагань, рекламні проспекти лікувальних засобів та заходів [2].

Автентичність матеріалів не виключає використання текстів, складених методистами з орієнтацією на мову, що вивчається, однак враховує збереження ними властивостей автентичного тексту (зв'язність, інформативність і т.д.) Отже, автентичність – поняття відносне. Розглянуті нами аспекти свідчать про те, що не існує загального тлумачення автентичності. Завдання викладача полягає в тому, щоб добитись гармонійного сполучення всіх параметрів автентичності.

У контексті нашого дослідження важливого значення набуває робота з автентичним матеріалом. Автентичний матеріал, який може бути використаний в якості текстів для аудіювання, діалогів, письмових і усних вправ, має ряд переваг:

- він близький до мови, яку використовують в звичайних реаліях (слухання доповідей, інтерв'ю, радіопередач і т.п.);

- він не спрощує і не ускладнює природну розмовну мову на відміну

від спеціально складеного «занадто літературного» матеріалу;

– він доступний будь кому завдяки Інтернету [5, с. 85].

Серед аргументів проти неадаптованих текстів як навчального матеріалу методисти зазначають такі: складність оригінальних текстів, їх досить великий обсяг для елементарного рівня підготовки, етноцентричність англomовного матеріалу, непридатність тематики для використання у певних навчальних групах, специфіка мовного оформлення (лексичного – поетизми, сленг, діалектизми; та синтактико-граматичного – можливі порушення норм).

При підборі автентичних матеріалів слід брати до уваги наступне:

1. не можна допускати, щоб програма через її ситуативність ставала надто важкою;

2. викладач повинен знати, на якому етапі навчання використовувати метод ситуативності для досягнення кращих результатів у вивченні іноземної мови;

3. викладач повинен підключати до процесу навчання інші типи і види вправ, крім ситуативних, якщо вони більш доцільні на конкретному етапі навчання;

4. слід полегшувати реакцію учнів, як за допомогою відео-матеріалів, так і за допомогою друкованих. Відеоматеріали, картинки поживляють процес навчання іноземній мові і сприяють досягненню не менш важливої, хоча і другорядної, цілі – ознайомлення з країною мови, що вивчається, її традиціями, законами, умовами життя, населенням [5, с.85].

Таким чином, маємо чотири критерії для вибору найбільш відповідних автентичних текстів:

1. Це повинен бути справжній англomовний текст, з якого студент зможе отримати додаткову цінну інформацію, поєднавши справжню англійську зі своїм знанням мови.

2. Текст повинен бути сучасним і актуальним, щоб студенті дізналися з нього про щось нове і були в змозі об'єднати свої знання про світ з інформацією, яку вони отримують з цього матеріалу.

3. Текст не повинен обмежувати область мови, так щоб студенти відчували, що вони роблять справжній прогрес і вміли застосовувати здобуті знання, уміння і навички на практиці.

4. Обраний текст повинен мати безпосереднє відношення до потреб учнів.

Підсумовуючи вищесказане, необхідно особливо підкреслити, що використання автентичних текстів у процесі навчання іноземної мови створює сприятливе підґрунтя для розвитку комунікативних умінь учнів, забезпечує їхню активність та особисту зацікавленість на занятті.

Список використаних джерел:

1. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції: курс лекцій: навч.-метод. посіб. [для студ. мовних спец. осв.-кваліф. рівня «магістр»] / [О.Б. Бігич, Н.Ф. Бориско, Г.Е. Борецька та ін.]; за ред. С.Ю. Ніколаєвої. К.: Ленвіт, 2011. 344 с.
2. Ватаманюк Г. Теоретичні основи формування лексичної компетенції старших дошкільників у процесі сприйняття художніх картин / Галина Ватаманюк // Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць / Кам'янець Подільський національний університет імені Івана Огієнка, Інститут педагогіки НАПН України; [гол. ред. В. М. Лабунець]. Кам'янець Подільський, 2017. Вип. 22 (1-2017), ч. 2. С. 183–187.
3. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 273 с.
4. Sanderson Paul. Using Newspapers in the Classroom / P. Sanderson. Cambridge : Cambridge University Press, 1999. – 271 p.
5. Нипадимка А. С. Роль автентичних текстів в навчанні іноземним мовам майбутніх фахівців-міжнародників / А. С. Нипадимка, Н. І. Сарновська // Молодий вчений. 2016. № 4.1. С. 84-87.

\\